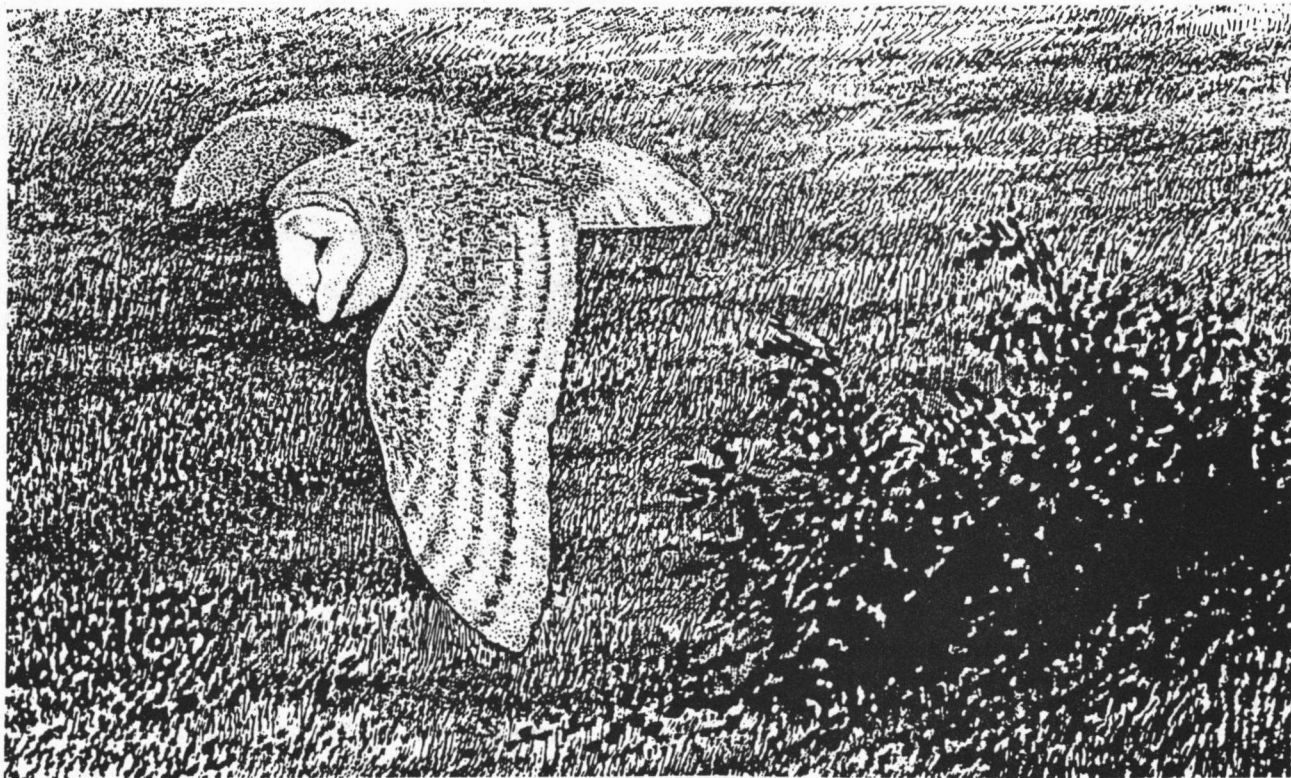

Kerkuilenwerkgroep Groningen

Andries Berghuis

Inleiding

In onderstaand verhaal wordt enige informatie gegeven over de Kerkuil en de Kerkuilenwerkgroep Groningen. Het eerste gedeelte van het verhaal geeft een uiteenzetting over de problemen rond de Kerkuil en het tweede gedeelte geeft meer informatie over de werkgroep: eerst de doelstelling van de werkgroep, vervolgens de taakstellingen zijn omschreven.

Per taakstelling is een en ander nader uitgelegd, zodat een beeld te vormen is over datgene wat een werkgroepslid kan doen t.a.v. het behoud van de Kerkuil.

Tot slot is aandacht besteed aan de organisatie van de werkgroep.

De Kerkuil

Mysterie en romantiek omgeeft de vogels van de schemering. Een van deze vogelsoorten is de uil. Wellicht vormen de uilen een van de oudste diersoorten op aarde, want soorten als Kerkuil en Velduil komen vrijwel over de gehele wereld voor.

Voor een van deze twee soorten, te weten de Kerkuil, heeft helaas de noodklok geluid. In 1970 meldden Kerkuildeskundigen de desastreuze achteruitgang van de soort in Nederland.

Enkele getallen... In de jaren vijftig leefden in Nederland nog enkele duizenden paren, na de strenge winter van 1963 waren er nog maar enkele tientallen paren over. De Kerkuil is deze klap niet te boven gekomen: de stand kwam in de jaren zeventig niet boven de 600 paren. De winter van 1979 veroorzaakte wederom een terugval tot onder de 100 paren. In Groningen is het verloop van de Kerkuil identiek aan het landelijk beeld.

Het beangstigende van dit soort achteruitgangen is dat het een vogelsoort betreft die bovenaan de zogenoemde voedselpiramide staat, hetgeen betekent dat zij geen natuurlijke predator kent. Met andere woorden, gaat het de Kerkuil slecht, dan is er elders in het ecosysteem ook iets aan de hand.

Over de oorzaken van deze achteruitgang is zeker iets te zeggen. Men noemt de Kerkuil een indicatorsoort van gevarieerde agrarische cultuurlandschappen, oftewel een afwisselend open en besloten landschap met agrarische bedrijfsvoering. Hierin ligt dan ook een van de redenen van de achteruitgang, namelijk de afname van de omvang en kwaliteit van voor de Kerkuil relevante landschapselementen, zoals houtwallen en -singels, heggen, drinkpoelen, dobben, petgaten en overhoekjes. Verdere afname van extensief beheerde cultuurgronden (zowel graslanden als akkers) en natuurreservaten zijn tevens oorzaken van achteruitgang.

Deze elementen zijn van betekenis voor kleine zoogdieren en met name voor de muizensoorten die het stapelvoedsel van de Kerkuil vormen.

Verdere oorzaken van achteruitgang zijn: ontwatering, zware bemesting, het verlies van toegankelijkheid van gebouwen, in het bijzonder van boerderijen en kerken, het verlies van graanopslag in schuren en het verlies van nestgelegenheid. Oorzaken zijn helaas ook menselijke vervolging en verkeersslachtoffers.

De Kerkuilenwerkgroep Groningen

Als reactie op deze negatieve ontwikkelingen voor de Kerkuil is in het begin van de jaren zeventig, evenals in enkele andere provincies, in Groningen een start gemaakt met het oprichten van de Kerkuilenwerkgroep Groningen.

Doelstelling

De doelstelling van de werkgroep is: 'Het nemen van maatregelen ter be-

scherming van de Kerkuil en het treffen van maatregelen ten behoeve van het uitbreiden van de populatie van de Kerkuil in de provincie Groningen.

Taakstellingen

Om de doelstelling te verwezenlijken zijn de volgende taken te definiëren:

- 1 Het stimuleren van de belangstelling voor de Kerkuil.
- 2 Het doen van inventarisaties om die plaatsen te zoeken waar Kerkuilen al aanwezig zijn.
- 3 Het creëren van broedgelegenheid in boerderijen, kerken, e.d.
- 4 Het bijvoeren wanneer dit noodzakelijk is in de winter.
- 5 Het verzamelen en uitwisselen van gegevens.
- 6 Het blijven volgen van bekende broedplaatsen.

Nadere omschrijving van de taakstellingen

Het blijkt dat er nog veel mensen zijn die het probleem van de teruglopende populatie van de Kerkuil niet kennen. Voor de werkgroep betekent dit het genoemde probleem voortdurend onder de aandacht van het publiek te brengen en tevens aangeven dat er wel degelijk methoden zijn de Kerkuil als het ware weer nieuw leven in te blazen. Een en ander moet dan leiden tot het geboeid en geïnteresseerd raken in de Kerkuil zodat men bereid is zich binnen de beschikbare mogelijkheden in te zetten.

Tevens is het zo dat mensen die een Kerkuil in de schuur hebben of willen hebben, er altijd graag informatie over ontvangen. Men iets vertellen over waar de problemen liggen en hoe mogelijke oplossingen zijn aan te brengen, doet de aandacht verstevigen.

Het inventariseren van de Kerkuil is een activiteit die de werkgroepsleden zelf kunnen invullen, afhankelijk van hun mogelijkheden. Feitelijk betekent het alle boerderijen, kerken, e.d. bezoeken en informeren of er uilen

aanwezig zijn in het betreffende gebouw. Ook een door het werkgroeps-lid zelf ontworpen folder met informatie en mogelijkheden tot reacties, en deze huis aan huis bezorgen, is ook een mogelijkheid.

Het stimuleren van de broedgelegenheid betekent dat er weer plaatsen geschikt moeten worden gemaakt als broedplaats voor de Kerkuil. Over het algemeen blijkt namelijk dat er vele uileborden dicht zijn. Een van de eerste vereisten is dus bij de betreffende eigenaar vragen of er een gat in mag worden gemaakt. Vervolgens bestaat de kans dat er in de schuur achter het uilebord of elders in de schuur geen gelegenheid is om te broeden. De volgende stap is dan het plaatsen van een broedkast.

De Kerkuil krijgt het heel moeilijk als er winters zijn met sneeuw en ijs. Het voedsel, de muis, is niet of nauwelijks meer te vangen. Bijvoeding is dan de aangewezen methode. Het probleem is dan om aan muizen te komen en deze vervolgens de Kerkuil levend aan te bieden. In de loop der tijd zijn hier gelukkig al aardige technieken voor ontwikkeld.

Het verzamelen van gegevens over het wel en wee van de Kerkuil is een wezenlijk onderdeel van alle werkzaamheden en dient onder andere om te beoordelen of de ingeslagen weg van het beschermingsplan de juist is. Het verzamelen van de gegevens moet daar waar nodig uniform gebeuren. Genoemd kunnen worden:

- Waar broedgevallen; hoe zijn de omstandigheden?
- Broedsucces, onder andere het uitvliegen van het aantal jongen,
- Waar overwinteringsplaatsen; zijn deze plaatsen potentiële broedplaatsen?
- Ringgegevens, hetzij uilenringen, gevonden ringen opsturen, enz.

Om de omvang van de populatie te blijven volgen is het van belang om de bekende broedplaatsen in de gaten te houden. Ook het bijhouden van de nestkasten is belangrijk, onder andere om te weten of er wel of niet een Kerkuil in heeft gebroed en bijvoorbeeld niet een Kauw, die vaak niet zo gewenst is.